

Valsts ieņēmumu dienesta uzraugāmo Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma subjektu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas risku novērtējums

Personas, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus

Risku novērtējums	2020. - 2022.gadā		
	Draudi	Ievainojamība	NIL Risks
Inkasācijas pakalpojumu sniedzēji	V	V	V

VID inkasācijas pakalpojumu sniedzēju uzraudzību veic no 2017.gada 9.novembra. Inkasācijas pakalpojumu sniedzēju sektora izmērs un daļa ekonomikā ir vērtējama kā zema, jo uz 2020.gada 31.decembri Latvijā darbojās tikai trīs Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas (turpmāk – NILLTPFN) likuma subjekti, kas reģistrējušies kā inkasācijas pakalpojumu sniedzēji. Arī 2021.gadā un 2022.gadā inkasācijas pakalpojumu sniedzēju skaits bija nemainīgs.

Saskaņā ar Nacionālajā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas risku novērtējuma ziņojumā 2017.–2019. gadam norādīto, uz 2019.gada 31.decembri VID uzraudzībā bija 3 inkasācijas pakalpojumu sniedzēju.

VID uzraugāmo inkasācijas pakalpojumu sniedzēju skaits

	2019.gads	2020.gads	2021.gads	2022.gads
Inkasācijas pakalpojumu sniedzēji (skaits)	3	3	3	3

Salīdzinot, ar iepriekšējo vērtēšanas periodu secināms, ka inkasācijas pakalpojumu sniedzēju skaits nav mainījies. Uz 2019.gada 31.decembri VID uzraudzībā bija 3 inkasācijas pakalpojumu sniedzēji un arī uz 2022.gada 31.decembri VID uzraudzībā bija 3 inkasācijas pakalpojumu sniedzēju.

Inkasācijas pakalpojumu sniedzējiem ir noteiktas salīdzinoši efektīvas un stingras darbības uzsākšanas kontroles, kas ierobežo iespēju, ka noziedzniekiem vai to sabiedrotajiem darboties konkrētajā sektorā.

Inkasācijas pakalpojumu sniedzēji piedāvā šādus inkasācijas pakalpojumus:

- naudas pārvadājumus, kas ietver naudas un citu vērtslietu fizisku transportēšanu starp naudas apstrādes centriem, komercbanku un Latvijas Bankas filiālēm, kā arī klientu tirdzniecības un pakalpojumu sniegšanas vietām ko nodrošina bruņoti, speciāli ekipēti un apmācīti darbinieki, izmantojot īpaši aprīkotu, bruņotu un citādi tehniski aizsargātu transportu, mūsdienīgas sistēmas, t.sk. globālās navigācijas sistēmu (GPS), kas nodrošina gan efektīvas loģistikas izveidi, gan drošību;

- klienta materiālo vērtību aizsardzību;
- naudas apstrādi, kas ietver skaidras naudas pārskaitījumus, nodrošinot klientu ar informāciju par pārskaitījumu rezultātu, viltojumu, maksāšanai nederīgu un bojātu naudas zīmju identificēšanu, pārskaitījumu veikšanu uz attiecīgajiem klientu bankas kontiem, piegādei paredzētās skaidrās naudas sagatavošanu (maiņas nauda – monētas), skaidrās naudas un citu vērtību uzglabāšanu un atskaišu sagatavošanu klientam;
- bankomātu apkalpošanu, kas ietver skaidrās naudas atlikumu bankomātos uzraudzību un apkalpošanas plānošanu, bankomātu kasešu nomaiņu, bankomātu kasešu uzpildi un iztukšošanu, skaidrās naudas apstrādi.

Inkasācijas pakalpojumu pieejamība tirgū nav ierobežota, pakalpojumu saņēmējiem ir iespējas izvēlēties sev piemērotāko piedāvājumu, kā arī, ja nepieciešams, mainīt pakalpojuma sniedzēju.

Lai uzsāktu darbību šajā tirgū, uzņēmumiem nepieciešams saņemt licenci inkasācijas apsardzes veikšanai, kā arī jāparedz finanšu līdzekļi materiāltechniskās bāzes izveidei (vadības centrs, automašīnu bruņojums, naudas apstrādes tehnika u.c.), īpaši apmācītu darbinieku algošanai, apdrošināšanai. Tomēr, ņemot vērā riskus, kas rodas, strādājot ar liela apjoma skaidras naudas līdzekļiem, minētās barjeras darbības uzsākšanai ir attaisnojamas un samērīgas.

Lai noskaidrotu inkasācijas pakalpojumu sniedzēju klientu profilu un vidējo apgrozījumu, visiem inkasācijas pakalpojumu sniedzējiem tika nosūtīta aptaujas anketa. Neviens no inkasācijas pakalpojumu sniedzējiem atbildes uz aptaujas jautājumiem nesniedza tādējādi, nav iespējams novērtējuma periodā 2020.- 2022.gads sniegt pilnvertīgu vērtējumu par šo sektora grupu.

Attiecība uz uzraudzības pasākumiem novērtēšanas periodā, kas veikts par laika periodu no 2020.-2022.gadam tika veikta viena pārbaude šim sektoram, kuras laikā pārkāpumi netika konstatēti.

VID veikto uzraudzības pasākumu skaits

	2019.gads	2020.gads	2021.gads	2022.gads
Klātienes pārbaudes	2	0	0	1
Neklātienes pārbaudes	0	0	0	0

Salīdzinot ar iepriekšējo vērtēšanas periodu secināms, ka inkasācijas pakalpojumu sniedzēju skaits nav mainījies, tādējādi, arī veikto pārbažu skaits nav būtiski mainījies.

Laika periodā no 2020. - 2022.gadam no inkasācijas pakalpojumu sniedzējiem ne Finanšu izlūkošanas dienestā, ne arī VID nav saņemts neviens ziņojums par aizdomīgiem darījumiem.

Galvenie sektora ievainojamības faktori ir:

- nespēja identificēt aizdomīgus darījumus un iesniegt ziņojumus par aizdomīgiem darījumiem.

Inkasācijas pakalpojumu sniedzēju galvenie prezumētie riski ir:

- inkasācijas pakalpojuma izmantošana kā daļa no NILL shēmas, ko realizē ar skaidru naudu strādājoši uzņēmumi, inkasācijas pakalpojumu sniedzējam to neapzinoties;
- apzināta noziedzīgi iegūtu līdzekļu pieņemšana un pārvietošana, slēpjot to izcelsmi vai piederību;
- izvairīšanās ziņot par šādas iespējamības pastāvēšanu vai pazīmēm, kas liecina par šādām aizdomām.

Galvenie riski ir saistīti skaidras naudas apriti. Ņemot vērā, ka inkasācijas pakalpojumu sniedzējiem pastāv stingras darbības uzsākšanas prasības, tiem piemītošais legalizācijas risks ir mazs. Draudi var rasties, ja pakalpojumu sniedzējs apzināti iesaistās noziedzīgās darbībās, proti, pieņem un pārvieto noziedzīgi iegūtus līdzekļus, slēpjot to izcelsmi vai piederību, kā arī izvairās ziņot par šādas iespējamības pastāvēšanu vai pazīmēm, kas liecina par šādām aizdomām.